

Den Danske Ekspedition til Dronning Louises Land og tværs over Nordgrønlands Indlandsis 1912—1913.

Under Ledelse af Kaptajn J. P. Koch.

Rejsen tværs over Island.

Juni 1912.

Den 12. Juni 1912 naede Ekspeditionen Akureyri. Den norske Dampner var forsinket; 3 kost-

bare Dage var tabte, og det syntes tvivlsomt, om vi kunde naa at gennemføre vort Islandsprogram: En Rejse gennem Islands øde Højsletter, tværs over Vatnajökul og tilbage igen til Akureyri. I lige Li-

nie er den samlede Distance Akureyri—Breiðamerkurjökul og Retur ikke over 400 km; men med de nødvendige Omveje vilde den vel nok løbe op til henimod 600 km.

Den 14. Juni om Morgenen forlod vi Akureyri. Foruden den egentlige Ekspedition, der bestod af

Kaptajn J. P. Koch,
Doktor A. Wegener,
Kandidat A. Lundager og
Vigfus Sigurðsson

fulgte Sigurður Simonarson og Sigurður Sumarleiðarson med som Førere. Ialt havde vi 26 Heste, hvoraf 16 tilhørte Ekspeditionen, medens 10 var lejede til Islandsrejsen.

Efter 2 Dagsrejser naaede vi den lille Gaard Svartárkot, der ligger i den nordlige Rand af Islands største Lavamark, Ódáðahraun. Paa Svartárkot traf vi Professor Thoroddsens bekendte Følgemand, Jón Þorkilsson, den Mand, der bedst blandt alle kender de øde Egne nord for Vatnajökul. Trods sine 71 Aar indvilgede han dog paa min Opfordring i at følge os forbi Askja til Hvanalindir, det eneste Sted, hvor vi endnu kunde haabe at finde lidt Græs til Hestene.

Ódáðahraun.

Med klart Vejr har det ingen Vanskelighed at finde sig til Rette i den 3500 km² store Lavaørken. Spredt i Ørkenen og i dens Omkreds har Naturen anbragt Vejvisere, der ses langt ud over Ørkenens Grænser, Fjeldkolosser som Blåfell, Herðubreið, Kverkfjöll, Kistufell og Dyngjufjöll, eller vældige Lavakupler som Trölladyngja og Kollóta Dyngja. Men Regntykning, Snevejr og Sandstorm er her daglig Kost, og da bliver Ørkenen en Labyrinth, hvor kun den, der fra Barnshen er vant til at fæste sin Opmærksomhed ved de mindste Enkeltheder, kan finde de sporløse Krinkelveje, der fører ud til Omverdenen.

Det var smeltende hedt den Morgen, da vi

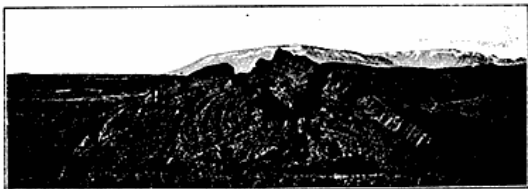

Fig. 1. En revnet Blære af Pladelava. Wegener fot.

forlod Svartárkot og satte Kursen mod Dyngjufjöll. Solen bagte i det mørke Sand og skabte de lette Støvhvirvler, der af Nordenvinden jages sydover mod Jöklen. Hestene skridtede dvaske og søvnige med tunge Byrder paa Siderne; snart stolprede de hen over den revnede Pladelava, snart begravede de Hovene dybt i det sorte, ophedede Sand. Myggene styrtede sig graadigt over Mennesker og Dyr — det er saa sjældent, der kommer Rejsende til disse Egne, saa Lejligheden maa tages i Agt.

Jo længere vi kom frem, des mere trist og truende mørkt blev Billedet. Pladelavaens let krusede Kupler maatte vige for stenede Marker eller sort Sand, der hist og her var føjet sammen til Klit. Vegetationen blev yderst sparsom, men oplyste dog ikke helt. Gæslingeblomst og Gaasemad blinkede hvidt i den sorte Grund; Hindebæger nikkede venligt med den blegrode Blomsterstand; den kortstilkede Silene dannede pragtfulde smaa violette Blomsterkurve; en enlig Busk af Marehalm strakte sine gule, kornlignende Aks lige i Vejret, som raabte den om Hjælp for at bekæmpe det urolige Sand; dens spinkle, gule Rødder strakte sig vandret ud over Sandet og ompændte flere Kvadratmeter med et Net, fint som Nerverne i et Blad. Og Hjælp det fik den fra en Kant, som i det mindste ikke jeg havde ventet — fra Pilen.

Fjeldsimmer og Løvefod har jeg andetsteds paa Island set tage Kampen op imod Sandflugt og tvinge Klitten til Ro under et yppigt Dække af hvide og gulgrønne Blomster; men her Pilen — aa, det var latterligt og tillige saa haabløst trist. Den strakte sine Rødder til de krogede Bugter rettedes næsten ud; den lagde dem meterlangt hen over Sandet og sendte Birødder ud til Siderne for at afstive det usolide Net. Men Sandet undte den ikke Ro; det fæg imod Syd, og Pilen gjorde fortvivlede Forsøg paa at følge. Hele dens Kraft gik med til den haabløse Kamp; kun 3—4 grønne Blade paa det vindtørre Fletværk bar Vidne om en sidste Rest af Liv.

Efter 6 Timers uafbrudt Marsch naaede vi Dyngjufjöll. Hestene begyndte allerede at vise de første Tegn paa Træthed; men paa Hvil var der endnu ikke at tænke, her manglede fuldstændigt Vand. Først tæt ved det nordøstlige Hjørne af Dyngjufjöll lykkedes det os at finde en Pyt med skiddent Vand, hvor vi hvilede et Par Timer og fodrede.

Den sidste Del af Dagsmarschen gik sydover langs Østsiden af Dyngjufjöll. Her maatte vi passere en Strøm af Bloklava, som er flydt ud fra Askja.

Under den første Del af Dagsmarschen havde vi redet langs Randen af en Bloklavastrøm. Vi havde kastet belænelige Blikke ind over den og havde vel forstaaet, at i et saadant Terrain kunde det knibe, selv for en islandsk Hest. Den Gang holdt vi os fri af Strømmen; men nu maatte vi over den.

Med skarpe Kanter og Spidser og fulde af Luftblærer ligger Millioner af smaa Blokke stablede som et haabløst Virvar af uregelmæssige Volde med dybe Gruber imellem. Forsigtig udsøger Hesten den Plads, hvor Hoven skal sættes for at undgaa de mange Huller, prøvende sætter den Foden læmpeligt til, ligesom for at føle, om de lette Blokke ligger tilstrækkelig fast, eller om de vil vende sig og røbe et forræderisk Hul. Trods ai Forsigtighed undgaas det dog ikke, at Hesten faar Rifter og Skrammer paa Benene, saa vi følte det som en Lettelse, da Strømmen var passeret, og vi kom ind over en Mark af Pimpsten, der skyldes Askja's Udbrud i 1875.

Pimpsten er Skum paa den kogende Lava. Som Skum er den let endnu, efter at den er stivnet. Dens fine Glasnaale pulveriseres under Hestenes Hove, og let og hurtigt glider Marschen hen over den.

Efter 14 Timers Marsch teltede vi ved den sydøstlige Del af Dyngjufjöll. Vi havde den Dag tilbagelagt 63 km.

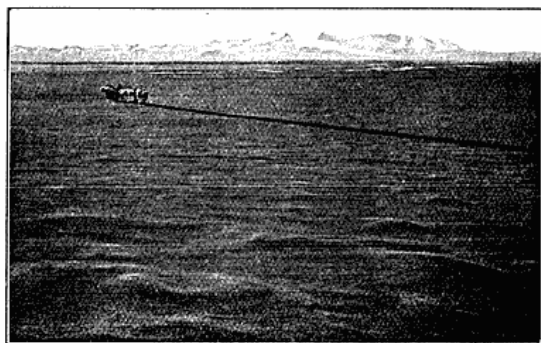

Fig. 2. Sandørken i Ódáðahraun Wegener fot. nord for Kverkfjöll.

Næste Morgen (18. Juni) Kl. 8 Fm. drog vi videre mod Syd hen over en udtørret Bugt af

Dyngjuvatn og videre mod Syd ud over den udstrakte Flade af sort, vulkansk Sand, der skiller Askja fra Vatnajökkel. Det var stille Vejr med en bagende Sol, der atter i Dag af det ophedede Sand rejste Søjle paa Søjle af hvirvlende Støv, der i lange Rækker førtes sydover, ud over Sletten, af lette nordlige Pust. Hestene skridtede rask ud hen over det løse Sand, der var blødt og behageligt at træde i, som Savsmuld i et Ridehus. Men trist og øde var Landskabet. Ikke en Blomst, ikke et Græsstraa var at se. Kun ved Svartárbottnar, hvor Svartá vælder ud af det 8 Meter tykke Sandlag, havde Kvanner og Star i Forening skabt en ganske lille Oase. To Par Graagæs havde her bygget Reder.

Jökulsá slap vi let over — næsten altfor let; der var slet ingen Morskab ved at passere den frygtede Elv — og uden Besværligheder naaede vi gennem Kverkhnúkarani's Vulkankæde til det kendte Græsningssted Hvannalindir.

Den Dag havde vi i 7 Timer marscheret 40 km.

Hvannalindir er en mærkelig frodig Oase langs Lindaá. Milelangt er det sorte Vulkansand langs Aen skjult under et frodigt Dække af Græs, Pil og Mos, og langs det forgrenede Vandløbs Bredder slaar en næsten yppig Vegetation af Kvanner. Bækkene er fyldt med Alger, og i de omgivende Lavamarker støder man overalt paa Gæslingeblomst, Gaasemad, Hindebæger, Fryttle og et Par Stenbrækarter. Rypen holder til i de nærliggende Fjælde, Gæssene ruger langs Vandløbene, og i de allermindste af Kvanner halvskjulte Bække svømmer Thorshanen ud og ind mellem de brede Blade.

Vatnajökkel.

Den 19. Juni, meget tidligt om Morgen, drog Sigurður Sumarliðarson og Jón Þorkilsson tilbage til Svartáarkot med alle de lejede og 2 af Ekspeditionens Heste. Vi andre brød først op om Eftermiddagen og drog ind til Vatnajökkel tæt øst for Kreppa med 5 Rideheste, 9 Pakheste og Proviant og Fourage for 8 Dage. Der medførtes ikke Slæder eller Ski, men derimod kanadiske Snesko.

Ved Isranden var der blødt. Sigurður og jeg maatte »lave Veje« ved at ælte et Stykke igennem med vore langskafte Støvler, og Hestene maatte derefter én for én føres gennem Mudderet ud paa Isen.

Kl. 10 Em. kunde vi begynde Opstigningen ad

den jævnt skraanende og af dyb Sne bedækkede Jökkelrand. Marschen gik langsomt i den dybe, bløde Sne. Den svage Skorpe, der ud paa Natten dannedes paa Sneen, kunde ikke bære Hestene; den besværliggjorde kun yderligere Marschen og saarede en Del af Hestene paa Koderne, saa de blødte. Efter at have tilbagelagt 12—15 km paa Jöklen, stoppede vi Kl. 2 Fm., da det blev aabenbart, at Sneskorpen ikke vilde komme til at bære den Nat.

Den 20. Juni brød vi op Kl. 3 Em. Sneen var meget blød, men bar dog let en Mand paa Snesko. Desværre havde vi ikke i Tide tænkt paa, at Snesko kræver Fodtøj uden Hæle. Med vore langskafte Støvler traadte vi Sneskoenes Fletværk itu og maatte derfor hurtigt pakke dem paa Hestene igen.

Marschen blev anordnet paa følgende Maade: Foran gik en Mand, der trak sin Ridehest efter sig. Derefter kom den letteste Rytter, Dr. Wegener, med 3 letpakkede Pakheste; til Slut kom de sværere Ryttere med de tungest lastede Pakheste. De forreste, lettest lastede Heste dannede og uddybede Sporet, og de andre fulgte saa med forholdsvis ringe Anstrængelse, idet de omhyggeligt passede ikke at fjerne sig fra de dannede Spor.

Den Mand, der vadede foran med sin Ridehest, havde en drøj Tur; han maatte løses af hver halve Time.

Kl. 10 om Aftenen slog vi Telt omtrent midt paa Vatnajökkel.

Vatnajökkel hæver sig ganske svagt fra Nord til Syd indtil en Højde af omtrent 1500 m. Den højeste Del af vor Rute faldt i den sydlige Halvdel af Jöklen. Nunatakker saas overhovedet ikke i den nordlige Halvdel af Jöklen, der dannede en uhyre, blændende hvid, svagt bølgende Slette. Man saa milevidt imod Øst og Vest. Fra Kverkfjöll strakte der sig et betydeligt Højdedrag mod Sydvest i Retning af Hågöngur, og fra Snæfell i Øst skød der sig en Fjælddryg ind under Jöklen; ellers syntes alt at være næsten plant.

Snelaget var meget tykt og stærkt vandfyldt. Vi kunde med Lethed jage vore 2½ Meter lange Pigkæppe helt ned i Sneen, og Hestenes dybe Spor blev fugtige i Bunden af Vand. Hist og her samlede Vandet sig i de svagt udprægede Sænkninger til Søer eller Elve, halvt skjulte i Sneen.

Den 21. Juni brød vi op Kl. 12 Middag. Temperaturen, der om Natten havde været nede paa

÷ 5° C., steg til over Nul. Taagen laa og lurede i Syd og legede Kis-Pus med os og de højeste Toppe paa Esjufjöll, som ragede op gennem Sneen. Nu stak de frem gennem en Rift i Taagen, store, mørke og truende nær; saa lukkede Riften sig og Toppene forsvandt for en halv Time senere at præsentere sig igen som fjerne, smaa, sorte Knolde i Sneen.

Sneen laa dybere og løsere end nogensinde. Det virkede som et Dampbad at tage sin halve Time foran med Ridehesten paa Slæb. Men Hestene sjokkede støt og sindigt afsted i Sne til Maven, og vi avancerede ganske godt.

Efter 10 à 15 km kom vi ind i en stor Sænkning, der øst om Esjufjöll skyder sig et Par Mil nord paa i Vatnajökkel. Allerede i nogen Tid var det gaaet saa smaat ned ad Bakke; Ódáðahrauns Fjælde var forsvundne bagved os, Kverkfjöll's mægtige Stenkolos stjal sig endnu akkurat til at kigge over Ishorizonten i Nord, og Esjufjöll's mørke Knolde i Syd syntes endelig ganske nær.

Saa kom Taagen. Medens vi holdt Hvil og fodrede, lagde den sig tæt om os og truede med at stoppe vor Marsch. Det drejede sig jo ikke mere om at holde en bestemt Kurs — det kunde vi nok have gjort efter Kompas — det gjaldt en Nedstigning fra Højöklen under ukendte Forhold.

Imidlertid pakkede vi sammen og læssede Hestene med den Tanke bare at holde ned over i Taagen, og saa gik det, som det saa ofte gaar: Da vi var parate til at udnytte en Chance, saa kom den; Taagen lettede, og de gammelkendte Egne fra Opmaalingerne i 1903 og 1904 — Þverártindsegg, Veðurárrönd, Breiðamerkurfjall — laa udbredte foran os og under os. Jeg saa nu, at vi virkelig befandt os i Sænkningen øst for Esjufjöll, og at vi om et Par Timer maatte være nede paa Breiðamerkurjöklen.

Nedstigningen var nu let nok. De faa Revner, vi maatte passere, kom vi overordentlig let over, og Kl. 10½ om Aftenen kunde vi rejse vort Telt paa den østligste Moræne ved Foden af Esjufjöll.

22. Juni. Formiddagen benyttedes til en Udflugt i Esjufjöll. Om Eftermiddagen red Wegener, Vigfus og jeg en Tur paa 3 Mil tværs over den østlige Del af Breiðamerkurjöklen til Veðurárrönd og Þverártindsegg. Paa Gletscheren laa endnu en Meter Sne, som skjulte de Tusinde Støvegler, man her kan se lidt senere paa Sommeren. Revnerne mærkede vi næsten intet til; kun en enkelt Gang

puttede Wegeners Hest alle 4 Ben ned i en Spalte, men kom op igen, uden at Rytteren en Gang blev nødt til at springe af.

I Storm og Regnvejr naaede vi vaade og forkomne tilbage til Teltet ved Midnat.

Esjufjöll består af Basalt. Hovedmassen af det betydelige Fjældparti ligger under Jöklen, hvor det danner Basis for en Ispukke, der skyder sig ca. 15 km nordover. Den sydlige Del af Esjufjöll består af 4 isfri Bjærgkæder, der løber vifteformigt sammen imod Nord. Stenbræk, Hønsetarm, Pil, Alsine, Timian, Stenurt, Frytle m. fl. holder til herinde sammen med Mos og Lav; Rypen og Snespurven er bosiddende her, Svartbag og Kjøve aflægges Visit, og Sommerfugle og Myg gør deres bedste for at overbevise een om, at det virkelig er Sommer her midt i Isen.

De mange Pynter og Næs, som Fjældene danner i Isen her og ved den nordlige Del af Þverár-tindsegg fremkalder flere ejendommelige Forhold af glaciologisk Interesse. Ved en senere Lejlighed skal jeg nærmere behandle disse; her skal jeg kun omtale, at vi i Sænkningerne i Isen paa Læsiden af Fjældene stødte paa 4 helt eller delvis udtømte Søer. Kun ved én af dem havde Afløbet fundet Sted over Isen og ned i en af de andre; de øvrige havde dels smeltet sig gennem Isen, dels havde de sprængt Søens Bund ved Opdriften. Den største af Søerne var ca. 300 m lang og ca. 100 m bred; Vanddybden havde været 5 à 10 m; men ved Sprængningen var der dannet et Hul i Isen paa yderligere ca. 20 m Dybde. De bortsprængte Isstykker laa her som Kalvisstykker paa den udtørrede Søs Bund. Ved en anden noget mindre Sø havde Sprængningen kun tilvejebragt et System af concentriske, elliptiske Revner.

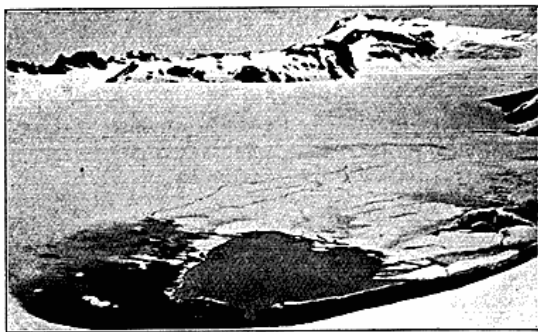

Fig. 3. Esjufjöll. Wegener fot.
I Forgrunden en delvis udtørret Gletschersø.

Denne Udtømmning af Søer synes at være et ganske almindeligt Fænomen, der giver en naturlig Forklaring paa det velkendte Faktum, at Syd-islands Jökeelve om Foraaret paa en enkelt eller faa Dage kan svulme op fra forholdsvis ubetydelige Bække til rivende Floder.

Fig. 4. Undervejs paa Vatnajökkel.
I Baggrunden Taage.

Koch fot.

Den 23. Juni Kl. 1 Eftm. begyndte Tilbage-rejsen over Vatnajökkel. Regn og Storm pidskede os i Ansigterne, og da vi kom højere op, klistrede Tøsneen sig fast til Rytter og Hest; men vi avancerede godt. »Den Gule«, der under hele Rejsen havde vist umiskendelige Tilbøjeligheder til at ville hjem, var bleven sluppen løs med et Par svære Høsække som Byrde; den fulgte sin Tilbøjelighed og traskede hurtigt nordover i det gamle Spor, og de øvrige Ride- og Pakheste fulgte villigt efter.

Ud paa Aftenen holdt vi et Par Timers Hvil paa vor gamle Teltplads midt paa Jöklen og gik derefter straks videre.

Henad Midnat begyndte det at klare op. Taagen trak sig nordover, men blev hængende paa Kverkfjöll og Snæfell; Himlen blev klar blaa, og Temperaturen faldt til nogle Grader under Nul.

Vatnajökels svagt skraanende, næsten plane nordlige Halvdel laa klædt i nyfalden Sne. Endeløs syntes den hvide Flade, hvis Ro kun blev stærkere fremhævet ved den forsvindende lille Karavane, der drog hen over den.

Sommernattens Fred og Isørkenens Hemmelighedsfuldhed hvilede over Jöklen.

Jeg sad og tænkte paa de gamle Beretninger om Forbindelse over Vatnajökkel mellem Möðrudalur og Øræfi. Paa samme Maade havde de vel ogsaa rejst de gamle Islændere, der for 500 Aar siden drog hen over Jöklen ad samme Vej. Den natlige Stemning og vor spøgelsesagtige skyggeløse Færd lod mig se os som Gengangere af denne fjerne Tids haardhalsede Svende.

Forude i Spidsen af Karavanen stemte Vigfus i med

Eldgamla Ísafold
ástkæra fósturmold,
Fjallkonan frið,
mögum þín muntu kær,
meðan lönd gyrðir sær,
og gumnar gynast mær,
gljár sól à hlið.

Det passede godt ind i Stemningens Mystik.

Nu hævdede Taagedækket sig lidt og viste os Kverkfjöll's brede Basis, og fjærnt i Nord stak Dyngjufjöll en ravnsort Klippeknauus ud gennem en Flænge i Sløret. Længere til højre skød Herðubreið sin snehvide Spids op over Skyen, og længst imod Øst skimtedes over Skydækkets uldne Tæppe en zart violet, men skarp Silhouet mod den lyse nordlige Himmel. Det var Snæfell's sneklædte Tinde.

Skydækkets tunge, skarpt skaarne Lag trak sig længere og længere bort imod Nord. Over dem lyste den klare Himmel med rødgullig Glans fra Midnattens skjulte Sol.

En gullig-hvid Stribe skar pludselig og skarpt gennem Skyen. Sneens blaalige Tone forvandlede med ét til rødt; Karavanens luftige Genfærd blev til Væsener af Kød og Blod, der kastede uhyre lange, dybviolette Skygger hen over den røde Sne.

Solen stod op.

Den sidste Del af Marschen var drøj. Hestene brød flere Gange gennem Sneskorpen og sank ned i Vand indtil Maven.

Kl. 7 Fm. naaede vi Jökklens Rand. Vi havde passeret Vatnajökkel fra Foden af Esjufjöll til Foden af Brúárjökklens vestlige Del — ialt 65 km — paa 18 Timer. Det er en smuk Præstation i Juni Maaned, hvor Sneen ligger løs og dyb; i Slutningen af August, da Sneen er saa fast, at Hestene kan trave, maa Rejsen kunne gøres paa mindre end den halve Tid.

De gamle Beretninger, der antyder Færdsel over Vatnajökkel, anses i Almindelighed for apokryfe. Under Hensyn til, at Vatnajökkel den Gang maaske ikke var mere end halvt saa stor som nu, ser jeg ingen Grund til at tvivle om Beretningernes ægte Natur.

Kverkfjöll.

Efter at have hvilet ud ved Hvannalindir brød vi Midnat til 26. Juni op med Kverkfjöll som Maal.

Fra Hvannalindir havde vi set Dampene fra Solfatarerne paa den vestlige Del af Kverkfjöll rejse sig som en Piniesky fra en rigtig Vulkan, og mod denne Del af Fjældet stiledede vi derfor vor Kurs.

Fig. 5. Kverkfjöll set fra Hvannalindir. Wegener fot.
(Afstand 30 Km.)
Piniesky fra Solfatarerne.

Rejsen frembød ikke større Vanskeligheder. Kverkhnúkaranis Længdedale og Kæder, der omtrent gaar i Nord-Syd, slap vi let igennem; men sydvest for Kverkfjöll, hvor Jökulsá og flere smaa Gletscherelve, der kommer fra selve Kverkfjöll's Jökkel, havde skaaret sig 20—50 m dybe Render med lodrette Skrænter ned i de fluvio-glaciale Aflejringer, blev vi nu og da tvungne til drilagtige Omveje.

Efter 8½ Times Ridt standsede vi i 1200—1300 Meters Højde paa den vestlige Skraaning af Fjældet, lige under det største af Solfataredistrikterne. Her var en udmærket Teltplads med rigeligt Vand, og Stigningen blev desuden herfra saa stejl, at man vanskeligt kunde naa videre med Hestene.

Efter et hastigt Maaltid gik vi straks til Fjælds. Det trak op til Uvejr, saa det gjaldt at benytte Tiden. Desværre kom Regnen, inden vi endnu var naaede de sidste 500 m op, saa den storladne Udsigt fra Fjældets Top gik tabt for os.

Kverkfjöll ligger med sin nordlige Del i Vatnajökklens Rand og skyder sig ca. 14 km sydover i Isen. Udstrækningen af Fjældet i Øst-Vest kan maaske anslaaes til 10 km. Ligesom Dyngjufjöll bestaar det af Tuf og Breccie, der paa den øverste Halvdel af Skraaningerne er dækket af uhyre Mængder af Scorier. Fjældet omslutter et stort Krater, der nu er fyldt med Sne og Is. Imod Nord er Kratervæggen dybt spaltet, og en Gletscher paa ½—1 km Bredde flyder ud gennem Spalten. Ogsaa i Vestsiden af Kratervæggen findes en Spalte noget mindre end den førstnævnte. Her foregaar en saa livlig Virksomhed af Solfatarer, at Is og Sne maa smelte bort.

Den øverste Del af Kverkfjöll ligger i en Højde

Fig. 6. Solfatarer paa Kverkfjöll. Wegener fot.

af 1700—1900 m. Solfatarer findes 3 Steder: omtrent midt paa Østsiden, i den sydvestlige Del og midt paa Vestsiden. Sidstnævnte Sted er Virksomheden størst. En Strækning af et Par Kilometer er her i den Grad opfyldt af Fumaroler, at hele denne Del af Fjældet saa at sige koger. De allerfleste Steder er det kun svovlbrinteholdige Vanddampe, der siver ud af fine Huller i den gullige og blaalige, skidne og fedtede Bund; men enkelte Steder foregaar der en livligere Virksomhed, hvor Vandet stødvis syder og koger i smaa Gejsere paa Bunden af veludviklede, tragformede Huller. Det største af disse Huller havde en Diameter paa ca. 5 Meter.

Ganske ejendommelig er her Sammenstødet mellem det brændende Fjæld og Vatnajökels Isdække. Solfatarerne strækker sig ind under selve Jöklen og opløser dens Is paa enkelte Punkter, saa Dampen siver ud gennem Huller og Revner i Isen.

Fra den historiske Tid kendes i Følge Thoroddsen kun ét Udbrud af Kverkfjöll, nemlig i 1717. Umiddelbart Nord for Kverkfjöll var vi stødt paa 2 Lavastrømme i samme Dal, den ene

Fig. 7. Kverkfjöll. Solfatarer i Isregionen. Wegener fot.

over den anden; den underste af dem var mou-tonneret, den øverste ikke. Kverkfjöll har altsaa haft præglaciale Udbrud.

Kverkfjöll har ikke været besteget før. To tyske Turister, ledsagede af islandske Følgemænd, forsøgte en Bjærgbestigning for 2 Aar siden, men maatte give tabt paa Grund af daarligt Vejr.

Kl. 4 Em. kom vi ned af Fjældet i øsende Regn og gennemblødte til Skindet. Jeg gik straks til Køjs og fik mig en Liter varm Kaffe, som jeg ubehændigt væltede ned i min Sovepose; jeg var imidlertid saa træt og søvrig, at dette lille Uheld ikke kunde genere mig.

Askja.¹⁾

Den 27 Juni Kl. 4 om Morgenen forlod vi vor Teltplads paa Kverkfjöll. Det havde regnet hele Nat-

Fig. 8. Udsigt over Askja fra den sydlige Kraterrand. Koch fot.

ten, og alt var drivende vaadt og ækelt; det regnede endnu; det tegnede til at blive en rigtig gemytlig Dag.

Strækningerne øst og vest for Kverkfjöll frembyder sjældent gunstige Betingelser for Studiet af Gletscherflejringer. Jeg havde gerne tilbragt et Par Dage længere her; men Tiden var nu fremrykket, og Forsyningerne næsten udtømte; det gik ikke an at tøve længere her saa fjernt fra alle Resourcer.

Lidt over Middag naaede vi Dyngjufjöll. Vi red op midt paa den sydlige Side af Bjærgene,

¹⁾ Askja er ikke Navnet paa et Fjæld, men paa selve det berømte, uhyre Krater, der omslutes af Dyngjufjöll. Askja er saa ofte besøgt og beskrevet, at vor korte Visit her ikke kunde bringe noget nyt.

Fig. 9. Askja.
Kratersøens nordlige Rand. Wegener fot.

passerede et Krater, hvis Diameter var 500—1000 m., og endte sluttelig paa den højeste Del af Askjas Kraterrand, umiddelbart over Kratersøen. En fuldstændig lodret Klippevæg skilte os fra Søen dybt under os. Her slog vi Telt. Et mere ejen-

dommeligt og mere storladent Sted vil man vanskeligt kunne finde. Mod Nord saa man ud over Askjas 50 km² store Krater. Mod Vest og Syd og Øst rakte Øjet milevidt; udbredt som paa et Kort laa den sydlige Del af Ódáðahraun med Trörladyngja, Kistufell og Kverkfjöll, i Baggrunden Hopjöklen, Tungnafelsjöklen og Vatnajökkel, og længst imod Øst Snæfells langstrakte Kæde.

Næste Morgen Kl. 8 drog vi videre, først mod Vest langs med Askjas Kraterrand og saa mod Øst gennem Jónsskarð ind til Kratersøen, hvor vi stoppede et Par Timer. Derefter red vi ud over Askjas Lavamark — en brydsom og besværlig Tur, der kun var mulig paa Grund af Sneen — saa op over Dyngjufjöll og sluttelig gennem Ódáðahraun til det nærmeste Græsningssted ved Svartárkot, hvor vi slog Telt efter 17½ Times Marsch.

Dermed var Rejsen i de islandske Ørkenegne forbi. Den 1. Juli naaede vi tilbage til Akureyri, hvor Ekspeditionens Skib »Godthaab« ventede os for at føre os til Grønland.

J. P. Koch.

Nutidens Mesopotamien.

Af

Ingeniørkaptajn C. F. Schouboe.

(Fortsat).

Befolkningen i Landet er meget forskellig, eftersom den hører hjemme i de større Byer eller ude paa Landet. Medens Bybefolkningen saavel i Afstamning som af Trosbekendelse er meget blandet, er Landbefolkningen ret ensartet. Det er Beduiner, ganske vist af forskellige Stammer, men dog i Hovedsagen af samme Type saavel i Ydre som af Karakter. De har oprindeligt alle været Nomader; men den fra Byerne udgaaede Civilisation, om man kan kalde den saaledes, har i Tidens Løb paavirket dem, saa at man nu træffer fast bosiddende, agerdyrkende Beduiner og ægte nomadiserende Beduiner og imellem disse 2 Ydergrænser alle Stadier af Nomadisering. De er alle Muhamedanere, Shiiter eller Sunniter, men i Reglen tager de sig Religionen temmelig let og er paa ingen Maade fanatiske. Medens de som oftest nærer et udpræget Had til

alle Tyrker, er de i Reglen imødekommende og venskabelige overfor Evropæere og er lette at omgaas, naar man kender deres ejendommelige Sædvaner og Skikke og tager fornødent Hensyn dertil.

I det nordøstlige Irak, i Bakkelandet og Bjærglandet op mod den persiske Grænse, findes en Del Kurder; medens Trækkene røber en anden Afstamning, er deres Paaklædning og Levevis omtrent som de fast bosiddende og de halvnomadiserende Beduiners. De synes at staa paa en noget bedre Fod med Tyrkerne end Beduinerne; ligesom disse er de imødekommende overfor Evropæerne.

Landbefolkningens Fornødenheder er faa og beskedne. Klædedragten er en grov Bomuldskjorte, et Hovedklæde og en tynd Kappe; Kosten er Brød bagt af Hvede- eller Bygmel, Dadler, kogt knust Hvede eller Ris med Fedt; naar det gaar højt, hertil